

sotnost figuralike; abstrakcijo pa je Huzjan upodobil neploskovito — kot smo pretežno vajeni — ampak z iluzijo treh razsežnosti. Prostorsko delujoče abstrakcije so naslikane v spletu temačnih barv, kjer se sicer prepletata svetloba in temina barv, vendar slednja daje pezanten nadih in občutje pesimizma. Risbe in grafike vidno dopol-

njujejo Huzjanovo slikarstvo. Razstavni katalog ima lep izbor reprodukcij, žal pa je pri tiskanju uvodnika prišlo do nekaj grobih, nedopustnih napak, ki že pomensko maličijo besedilo. Huzjan nas postavlja pred svet, kakršnega sicer nismo vajeni in nas navaja k premišljevanju.

Igor Gedrih

SPREHOD PO JUGOSLOVANSKIH IN TUJIH REVIJAH

V 265. številki beogradske Književne reči je uvodoma objavljena pesem Tomaža Šalamuna *Zakaj sem fašist*, ki jo je prevedel Milan Djordjević. Prepoved razpečavati tisto številko ljubljanske Mladine, ki je objavila pogovor Bojane Leskovarjeve z Vladimirom Šeksom, komentira S. S. in med drugim piše: »Določanje resnice je težko in zahtevno opravilo, ki ga lahko opravijo le najodgovornejši in najbolj obveščeni. Ostanimu zato samo pri ograditvi s tistim vpogledom, ki ga dajejo sredstva javnega obveščanja. V Osijeku so s kadrovskimi premiki v smislu odpusta razrešili spodrseljaj, ko je odvetnik Šeks uporabil zakonske možnosti, da ne bi šel v zapor predčasno (po svoji oceni). Osiješki pravni misleci so imeli to za očitno zlorabo: nekdo, ki brani šestero obtoženih za verbalni in drugi protidržavni delikt, ne bi smel imeti istih zakonskih možnosti kot ostali. Z namenom, da bi stvari pravno še lepše definirali, nesrečna šesterica ne obstaja več in vsaj za dva oproščena in za dva v postopku je mogoče to izjavo označiti za obrekovanje. Človek bi moral biti svež in prostodušen kot zvonček, da ne bi pomislil, kako so usodi dveh Vladimirov nekako skupno reševali. Če pa vse to zanemarimo, ostaja trajno (sveže in prostodušno) začudenje, da se ni nihče in nikjer — niti v Ljubljani — domislil, da bi lahko kak argument morda uporabili v dobro

ponižanega dostojanstva in človeške integritete Vladimira Šeksa, ki je kazen prav prestal, dveh oproščenih, ki so jih oprostili *sleherne* odgovornosti, in dveh v postopku, ki ju pred sodbo še naprej ni mogoče razglašati za kriva. Zadrega z minimalističnimi zahtevami pa je v tem, da jih ni mogoče več zmanjševati. Kajpak morali bi utemeljiti, da je zahteva za odpravljanje verbalnega delikta minimalistična, kar bi pomenilo tudi tveganje, da se zaradi primerjave navedejo nekateri minimalistični in nekateri iz zlate sredine. Razsodba višje pravne inštanice iz Ljubljane daje v tem tako zaželenem odpiranju dialoga prvi in pomemben impulz: če smo zreli, da reagiramo mirno na očitne neresnice, se lahko z vajo usposobimo, da bi mirno reagirali tudi na manj očitne? In ali se lahko z nadaljnjo vajo usposobimo, da bi mirno reagirali na očitne resnice? Dokler pa traja urjenje, je tu Salinas Price, da ovrže celotno to konstrukcijo,« komentira S. S. Ta številka Književne reči objavlja tudi pesem Edvarda Kocbeka *Molitev*. Prevedel jo je Vjekoslav Boban.

*

Peta številka subotičkega časopisa Rukovet prinaša razmišljanje Vladimira Gajška ob prispevku Balinta Sombatija *Panorama jugoslovanske eksperimentalne poezije*, objavljenem v prejšnji številki Rukoveti. Vladimir Gajšek v svojem sestavku z naslovom *Nimajo oči, pa vidijo — nimajo ušes, pa slišijo* zanimivo polemizira z omenjenim av-

torjem, ki da je pomešal pojme in osebnosti v zvezi s slovensko umetniško avantgardo, a žal tudi njemu samemu spodleti, ko omenja *Pesmi štirih*, ki so jih po njegovem napisali Ciril Zlobec, Tone Pavček, Ivan Minatti in Kajetan Kovič. Z naslovom *Časopis — od obstoječega k možnemu* piše Milovan Miković ob tridesetletnici, odkar izhaja časopis Rukovet. V članku razmišlja o nadaljnji usodi časopisa, začenja pa sploh s prvimi časopisi v svetu ter se ustavlja ob časopisih južnoslovanskih narodov, razmahu periodike v dvajsetih letih tega stoletja, ob literarnih listih in časopisih v Subotici ter ob povojnem razvoju periodike v Subotici. Izmed umetniških besedil naj navedemo kratko pripoved Milorada Milenkovića *Šuma Premaknjeni kolesar*.

*

Deveta številka vzhodnoberlinskega časopisa *Neue Deutsche Literatur* objavlja zapiske z mednarodnega pogovora pisateljev, ki je bil v Vzhodnem Berlinu na temo *Literatura v boju proti fašizmu in vojni*. Med zapiski je objavljen tudi prispevek Vlada Madjarevića. V njem se zadržuje predvsem pri predstavitvi nekaterih avtorjev in del, ki so pri nas med vojno in po njej posredno prispevala prizadevanjem za mir. Verjetno zaradi omejenega časa v razpravi, pa tudi zaradi našega kulturnega molka slovenski literarni prispevek v boju ni omenjen. Opaziti je, da se pogovora ni udeležilo skoraj nobeno zelo znano pisateljsko ime. Otto Gotsche objavlja literariziran spomin na zadnji mesec pred koncem vojne (*Težki koraki*). Podobno, tudi v maniri socialističnega realizma napisano pripoved je napisala Berta Waterstradt (*Udarci kladiva*).

*

Dvojna številka beograjskega časopisa *Književna reč* (260—261) namenja celo stran sodobni slovenski poeziji.

Slobodan Blagojević je s skupnim naslovom *Slovenski pesniški kompas* pripravil eseje o štirih sodobnih slovenskih pesnikih. Prispevke je naslovil: *Zdravica za Tomaža Šalamuna, Geometrični vrtovi Gregorja Strniša, Poldne Vena Tauferja in Dane Zajc, pesnik večerne strani*. Ti sestavki niso zgolj refleksije, porojene ob prebiranju poezije teh najpomembnejših predstavnikov svojega pesniškega rodu, ampak tudi natančna razčlenitev njihovih pesniških iskanj. Hkrati pa je ta razčlenitev za nas zanimiva, ker prihaja z drugega jezikovnega in kulturnega področja. Slobodan Blagojević jih med drugim takole označuje: »S poezijo, kakršno pišejo Šalamun, Strniša, Taufer in Zajc (z ozadjem celega niza sijajnih slovenskih pesnikov) se danes ne morejo pohvaliti niti nekatere izmed največjih kultur! To je veliki planinski venec Slovenije, Jugoslavije in Evrope. To je slovenski kompas. So vse štiri slovenske strani.« Neki S. S. skuša z naslovom *Mi smo nekaj drugega* očitno opozoriti na svoj prispevek, ki se loteva podatkov in nekaterih označitev, kakršne je Amnesty International objavila o nas. Oznako, češ da je Jugoslavija po njenem nekaj drugega, kar skuša po svoje komentirati, naveže potem še na izjavo, kakor piše, Bojana Štiha, največjega jugoslovanskega bojevnika proti čevapčičem, iz katere naj bi bilo razumeti, da je Ljubljana nekaj drugega, češ da se je ognila nevarnosti, da postane turško mesto, da se je torej rešila. Sarkastično še dodaja, da je poleg Ljubljane praktično ves civiliziran svet onesnažen z zaostalim življenjem z juga, le Ljubljana da se je rešila. Oglejmo si še stalno rubriko tega beograjskega časopisa *Iz zgodovine okusa*. V njej je to pot objavljen odlomek iz komaj izšle knjige Velizarja Najmana *Onesnaževanje socialne politike*, ki je tudi izšla v Beogradu. Tole je mogoče med drugim prebrati: »Področje kulture označujejo »primeri« naše

tako imenovane »kulturne opozicije« in oporečniških posameznikov, ki nasprotujejo uresničevanju interesov posameznih ali vseh delnih političnih sil. Pri tem je redko kdo na stališču bratstva in enotnosti narodov in narodnosti SFR Jugoslavije ter varovanja in nadaljnega razvijanja socialistične revolucije in socialističnih samoupravnih odnosov v njej. Naj navedemo samo nekaj »primerov« »kulturne opozicije«, ki jih imamo v mislih. Najprej je tu nekaj zgledov tako imenovane *oporečniške literature*: Radulovičeva *Golobjača*, *Ko so cvele buče* Dragoslava Mihailovića, Simovičeve *Iztočnice*, številna, skoraj vsa dela o letu 1948 in Golem otoku, Čuičeve *Odlikovanje*, Draškovičev *Nož*, Čosičovo delo *Dejansko in možno*, Kocbekov *Strah in pogum*, Zupanov *Levitán*, pogovori Mila Gligorijevića s slikarjem Mićem Popovićem (razstava Mića Popovića v galeriji Srbske akademije znanosti in umetnosti likovno to samo potrjuje); nove pesmi Matija Bečkovića, Milovana Danojlića in Aleksandra Petrova, Hrvaški biografski leksikon Jugoslovanskega leksikografskega zavoda«, piše med drugim v beograjskem časopisu Književna reč.

*

Tretja številka prištinskega časopisa Stremljenja, ki se predstavlja z novim uredniškim odborom, objavlja *Vaško zgodbo* Antona Ingolića v prevodu Dragomira Kostića. Marjanu Pungartniku je izšla *Žalostinka za galjotom*. Taras Kermauner piše o *Naši sodobni književnosti in književnem izročilu* (prevedel Dragomir Kostić).

*

V 6. številki skopske *Savremenosti* poroča Ivan Ivanovski o makedonskem gledališkem življenju v znamenju jubileja Makedonskega narodnega gledališča. Med drugim piše o novem delu

romskega gledališča Pralipe, o dveh premierah v skopski Drami, o praizvedbi v Strumiškem gledališču in o gostovanjih. Ob tem se ustavlja tudi pri gostovanju ljubljanske Drame, katere igralci so v Skopju nastopili s Partljičevo komedijo *Moj ata socialistični kulak*. Ivan Ivanovski med drugim piše: »Partljičevo komedijo odlikujejo sočen dramski jezik, plastično izdelani liki, pa zaradi teh in še nekaterih drugih lastnosti tudi ni mogla zaobiti gledališč pri nas v Makedoniji (ta čas postavljajo to komedijo na dveh poklicnih gledaliških odrih v notranjosti naše republike). Sicer pa je to bilo že drugo srečanje in spoznavanje skopskega občinstva z omenjenim komediografskim besedilom Toneta Partljiča. Prvo je bilo v minulem letu, ko je s komedijo *Moj ata socialistični kulak* gostovalo drugo slovensko gledališče — Drama Slovenskega narodnega gledališča Maribor. Tudi tokrat smo se soočili s pretežno realistično postavitevjo (režiser nekoliko uspešnejše ljubljanske verzije Partljičeve komedije je Jože Babič), s to razliko, da smo imeli zdaj možnost spoznati se z izvajalsko sestavo na še višji umetniški ravni. K temu vtisu so prispevali izredni Polde Bibič v vlogi ata, za katero je lani dobil Sterijevo nagrado, potem Milena Zupančič, Ivo Ban, Jerica Mrzel, Boris Kralj in drugi, ki so se predstavili z zelo celovitimi vlogami. Pri predstavi komedije *Moj ata socialistični kulak* Toneta Partljiča v veliki dvorani novega objekta Makedonskega narodnega gledališča v Skopju je obiskovalec lahko videl dosti praznih mest. Za tako pomembno gostovanje tega v nobenem primeru ne bi smeli dopustiti,« piše med drugim Ivan Ivanovski. V tej številki so tudi zanimivi prispevki o razvoju teoretične misli v zvezi s prevajanjem v Socialistični republiki Makedoniji. Nekaj splošnih podatkov o tem razvoju je prispevala dr. Lidija Arsova Nikolić. Med drugim je tudi kratko predstavljeno magistrsko delo Bistrice Mirkulovske *Je-*

zikovni problemi v pesniškem prevodu iz makedonščine v slovenščino in iz slovenščine v makedonščino. Dr. Milorad Drugovac piše o knjigi Ganeta Todorovskega *Začarana poljana* (drugo nadaljevanje njegovih razmišljanj Odprta knjiga), to je o esejističnem in kritičkem delu tega znanega urednika in tudi prevajalca iz slovenščine.

*

V dvojni številki titograjskega časopisa *Stvaranje* (8—9) zasledimo osem pesmi Aleksandra Peršolja s skupnim

naslovom *Naloga*. V srbohrvaščino jih je prevedel Franci Zagoričnik. V prevodu Vuka Minića objavlja *Stvaranje* tudi sestavek Geira Kjetsaa *Problem avtorstva romana Tihi Don*. V njem se na podlagi slogovne razčlemba loteva znanega suma, da je ta roman Mihaila Šolohova ponaredek. Tihomir Vučković pa piše o mladem Lazu Kostiću in angleški poeziji in prozi. V prispevku opozarja na vpliv angleških književnikov na tega srbskega pesnika z zametki modernizma, ki je tudi prevajal iz angleščine.

Aforizmi

Voditelje iz ljudstva naprošam, da se vrnejo v ljudstvo.

Prihodnja revolucija se bo začela med toplim obrokom politikov.

Cankar se ne obrača več v grobu, ampak v Cankarjevem domu.

Toliko časa smo se usklajevali, da so nas na koncu uskladiščili.

Drugače mislečim ni prizaneseno, končali bodo kot enakomisleči.

Delavski razred izumira, rojeva se usmerjeni razred.

Če bomo še dolgo dvigali roke, bo kapitulacija neizbežna.

Malo manj delujmo in več delajmo!

Delavce na položaje, funkcionarje v zasedo, politiki pa naj v zaledju poiščejo nove sovražnike.

Onemogočali so ga toliko časa, da je končno postal perspektiven družbeni kader.

Matija Logar